

Польська культура XII-XIII століття (освіта і література)

Підготувала
Студентка групи ПМЛсо-12
Соловій Віталія

A detailed map of Poland, showing its geographical features, major cities, and administrative boundaries. The map is color-coded by voivodeship. Overlaid on the map is a large block of text in Ukrainian, discussing the fragmentation of the Polish state and its impact on regional development. The text is centered and written in a bold, black, sans-serif font. The word 'POLSKA' is written in large, bold, black letters at the bottom left of the map.

**Роздробленість Давньопольської держави
сприяла культурному розвитку регіонів та
уділів. Культуру стали підтримувати не
тільки князівські двори, а й великі світські
феодали, вище духовенств, а з XIII ст. – й
верхівка міського населення.**

POLSKA

Помітні зрушення сталися в освіті

Збільшилась кількість кафедральних шкіл, у середині XII ст. з'явилися колегіальні школи. Під кінець XIII ст. кафедральних шкіл було 13, колегіальних - 14.

У першій половині XIII ст. виникають приходські школи, переважно в містах з ініціативи і за матеріальної підтримки магістратів.

Діяли монастирські школи, підпорядковані керівництву провінцій відповідних орденів, тоді як кафедральні, колегіальні і приходські школи перебували у віддані керівництва єпархії

До середини XIII ст. програма навчання в школах включала в себе тривіум – граматику, діалектику, риторичу. У 1267 році у вроцлавській, 1302 р. в познанській кафедральних школах почали викладати предмети другого, вищого освітнього рівня, квадрівіум – музику, арифметику, геометрію, астрономію. А приходські школи працювали за елементарною програмою – латинська мова, катехизм, можливо, церковний спів

Викладали переважно латинською мовою. Поступово керівництво церкви почало звертати увагу на необхідність належного знання педагогами польської мови з метою її використання в навчальному процесі. Так, провінційний синод у Ленчиці 1257 р., заборонив приймати вчителями німців, «оскільки вони не володіють достатньо польською мовою і не можуть пояснювати польською мовою латинських авторів». А в 1285 р. синод постановив, що ректорами кафедральних шкіл можуть бути тільки ті, хто добре знає польську мову і вміє викладати нею.

An illustration featuring several books with red covers and gold lettering, some open and some closed. Two quills are also depicted. The scene is set against a light background with a semi-transparent white circle containing text.

Література теж не стояла на місці. До XIII ст. належать перші літературні твори польською мовою, які заклали основу для подальшого розвитку національної писемності.

Найвизначнішою пам'яткою була Польська хроніка Вінцентія Кадлубека. Хроніка, писана перед 1207р.

POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI

POMNIKI DZIEJOWE POLSKI

SERIA II — TOM XI

MISTRZA WINCENTEGO
ZWANEGO KADŁUBKIEM

KRONIKA POLSKA

Wyd. wstępne i przygot. opł. przez
MARIAN PLEZIA

MONUMENTA POLONIAE HISTORICA

NOVA SERIES — TOMUS XI

MAGISTRI VINCENTII
DICTI KADŁUBEK

CHRONICA POLONORUM

Ed. et. praefatio. notae. instrum.
MARIANUS PLEZIA

NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
WYDAWNICTWO I DrukARNIA „SECSJA”, KRAKÓW 1994

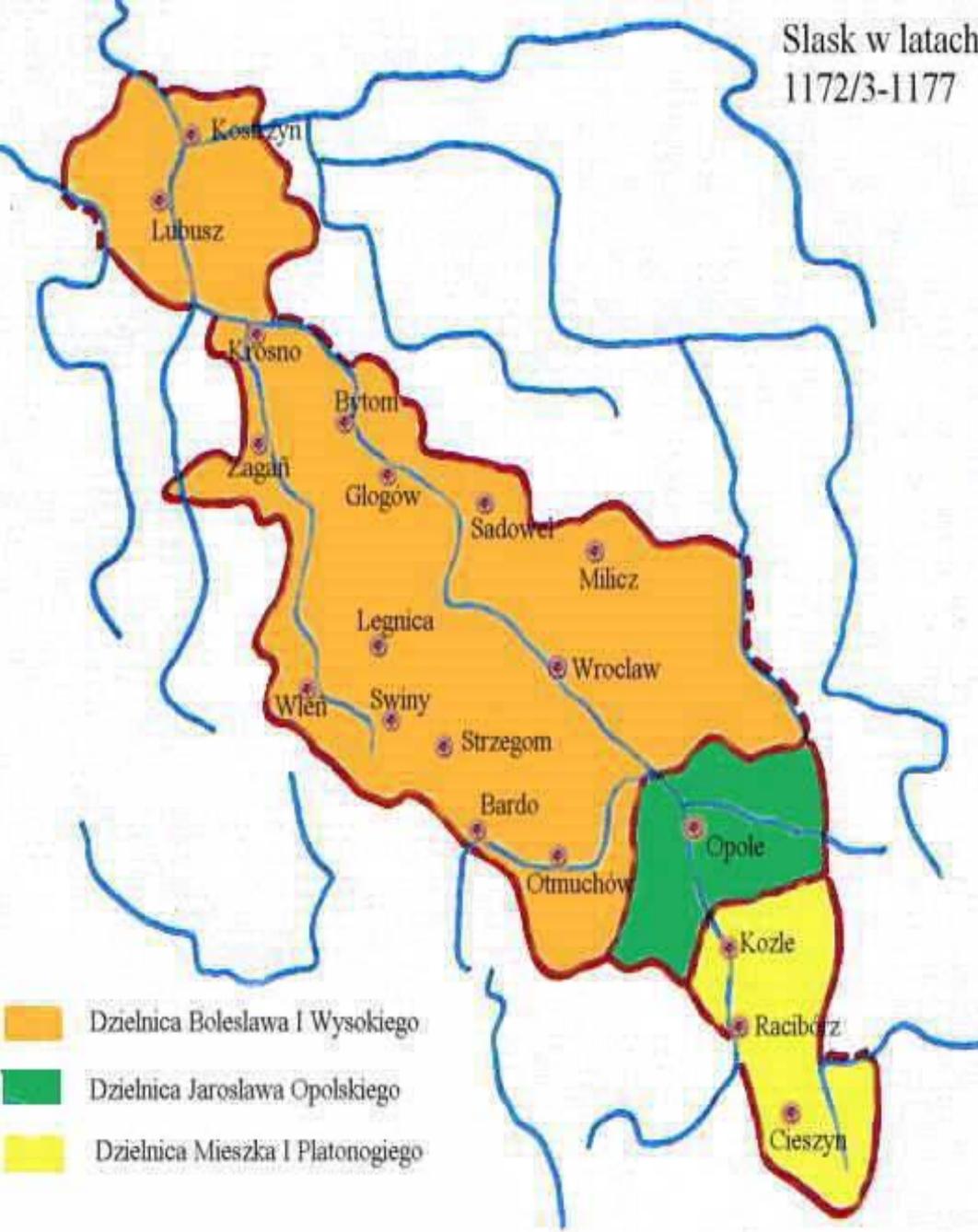

„ВЕЛИКАЯ
ХРОНИКА“
О ПОЛЬШЕ,
РУСИ
И ИХ
СОСЕДЯХ
XI–XIII вв.

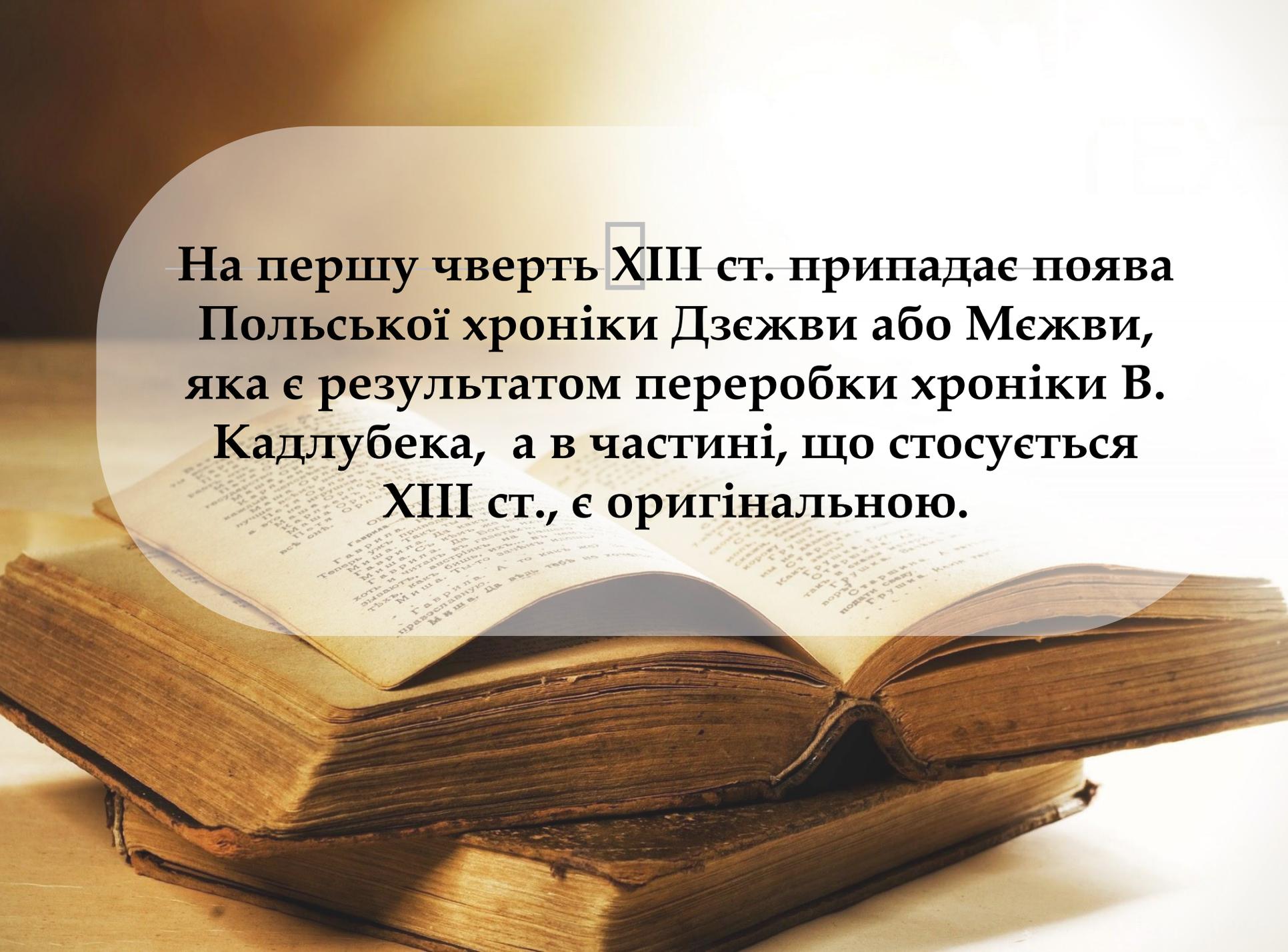
Издательство
Московского
университета

**Під кінець XIII ст.
виникає
Великопольська
хроніка
невідомого
автора**

Slask w latach
1172/3-1177

Приблизно на кінець
XIII ст. була створена
анонімна Сілезько-
польська хроніка, в
якій викладаються
події в Сілезії у XIII
ст.

An open, aged book with a semi-transparent text overlay. The book is open to two pages of text, with the pages showing signs of age and wear. The text overlay is a light blue, rounded rectangle containing the main text. The background is a warm, golden-brown color, suggesting a wooden surface or a light-colored wall.

На першу чверть XIII ст. припадає поява Польської хроніки Дзежви або Межви, яка є результатом переробки хроніки В. Кадлубека, а в частині, що стосується XIII ст., є оригінальною.

**ХІІІ ст. вважається золотим віком
річникарства. З'явилися нові річники,
змінився характер порічних записів у них: від
сухої реєстрації подій розповідь наблизилася
до опису в хроніках. Річники ХІІІ ст. є
продовження Краківського капітульного
річника .**

З духовної літератури найбільше значення мали написані в середині XIII ст. два житія св. Станіслава. Автором одного з них був Вінцентій із Кельц (Кельчи).

A photograph of a medieval reenactment. In the foreground, a knight in a white and red tunic is on the ground, having been defeated. Another knight in a red tunic is standing over him. In the background, several knights in various tunics and armor are engaged in combat. Behind them are two large, conical tents with pointed roofs. The scene is set in a grassy field with trees and hills in the distance under a clear sky.

**Польською мовою склалися
пісні, що їх співало рицарство
перед початком битви. Видатною
пам'яткою є рицарська пісня, яка
починалася зі слів «Богородиця
Діва» («Bogurodzica Dziewica»), не
виключено, що вона відігравала
роль гімну.**

**Bogurodzica dziewica, Bogiem sławiena
Maryja,
U twego syna Gospodzina Matko zwolena,
Maryja!**

Zyszczy nam, spuści nam.

Kyrie elison!

**Twego dzieła Krzciciela, bożycze,
Usłysz głosy, napęłń myśli człowiece.**

Słysz modlitwę, jaż nosimy,

A dać raczy, jegoż prosimy:

A na świecie zbożny pobyt,

Po żywocie rajski przebyt.

Kyrie elison!